

Bløðini talgild mikudagin!

Zakarias Wang

Mikudagurin 25. mars verður ein minniligur dagur. Tá er marimessa á vári, føðingardagur Vensil próst, sum setti fjøður á blað og bjargaði føroyska málinum. Hesin dagur er tí við sóma dagur føroyska málsins.

Men í ár er hetta eisini tann dagur, tá tey føroysku bløðini frá fyrsta útkomudagi og fram til 1999 verða gjørd atkomulig at lesa fyri øll um allan heim, sum áhuga hava fyri tí sum er hent her á landi. Hetta er enn meir stórfingið, av tí at atgongdin er fri og ókeypis.

Talan er um táttaskil í øllum tí sum snýr seg um føroyska søguskriving.

Fyri at kunna skriva søgu er neyðugt at hava keldur. Tær eru ymsar. Vit hava fornfrøðina sum kann vísa á rúnasteinar og brend

korn heiman av Sandi. Vit hava miðaldarbrøv og lógir. Vit hava tingbøkur, skifti, kirkjubøkur og almenn skriv í skjalasøvnnum. Vit hava bøk-ur í bókasøvnnum, har eisini brøv í hópatali eru at finna. Har eru eisini bløð.

Felags fyri allar keldur er, at tær í sjálvum sær einki siga. Tær skulu tulkast av einum forvitnum spyrjara, sum roynir at fáa tær at siga síni søgu. Summar keldur siga nakað, sum ikki er satt, og tí skulu tær kannast fyri at fáa rætta samanhangin. Hesin keldukritikkur er ein vísindagrein í sjálvum sær, og henni er nógv gott komið burturúr.

Men altumráðandi er at keldurnar eru atkomuligar. Tað nyttar granskarum einki at fornlutir eru krógvaðir í mold, ella at almenn brøv liggja á einum skjalasavni har eingin kann gagnnýta tey.

Bløðunum viðvíkjandi er størsta vandamálið, at tey eru so nógv, at tað er mest-sum ómøguligt at finna fram til tað sum týðning hevur. Tað er einki yvirilit yvir innihaldið, og tí er næstan ómøguligt at nýta tey sum grundarlag, tá søga

skal skrivast. Tað er spell, tí vit hava tað krav til lærarar okkara, at teir skulu læra næmingarnar søguna. Men hvussu skulu teir gera tað, tá eingin søga er skrivað fyri tíðarskeiðið eftir 1900?

Tað er í hesum tíðarskeiði, at vit hava havt bløð í Føroyum. Men tann sum vil siggja, hvat ið stendur í bløðunum, hevur verið noyddur at fara út á Føroya Landsbókasavn, har einasta blaðsavn okkara er. Bløðini eru prentaði á vánaligt pappír, og skulu nógv fólk lesa í teimum, hevði skjótt einki verið eftir. Tibetur fekk Sverri Egholm, táverandi landsbókavørður, fyri fjøruti árum síðani avmyndað bløðini, so tann, sum vildi siggja tey, kundi fáa ein mikrofilm at seta inn í eitt lesitól, har eisini bar til at fáa eitt avrit.

Hesi tólini hava verið vánalig, og mangan í ólagi. Tey hava eisini verið dýr.

Men nú eru øll tey, sum hug hava at siggja, hvat ið hevur staðið í bløðunum, bjargaði av tøkniligu gongdini. Nýggja telduøldin hevur loyst upp fyri einum fullkomuliga nýggjum møguleika.

Í nøkur ár hevur borið til

at gjørt bløðini atkomulig á heimateldum. Tað er hesin møguleiki, sum verður settur í verk nú mikudagin. Tey sum hava nakað at spyrja um, kunnu fara inn á blaðsavnið og leita eftir einum blaði, og finna eithvørt orð sum stendur har. Vil ein dóttir fáa at vita um nakað hevur staðið um nær foreldrini giftust, so er bara at skriva navnið hjá øðrum, og so kemur tað fram. Eru minningarorð um abban? Tað er bara eitt klikk, so kunnu tey siggjast.

Er tað onkur, sum vil fáa at vita hvat ið skrivað er um heimbygdina? So er at skriva navnið á bygdini og leita.

Fyribils er neyðugt at taka hvørt blað fyri seg, men longu í hesum árinum er útlit fyri, at tað ber til at leita samstundir í øllum teimum bløðunum, sum eru í hesari verkætlan.

Nú fer at bera til at skriva eina Føroya søgu fyri tíðarskeiðið eftir 1900. Við at gera tað velduga keldutilfar atkomuligt, sum bløðini

hava, verður loyst upp fyri ótaldum møguleikum. Nú er spónurin settur í greytin, og tí er ikki at helma í fyrr enn vit hava nógvar aðrar keldur atkomuligar, so tað ber til hjá okkara uppvaksandi ættarliði at fáa svar upp á teir skilagóðu spurningar, sum eingin dugir betri at seta enn tey.

Øllum Føroya fólki verður ynskt tillukku við hesum velduga framstigi!

Minstalønin má hækka

Brandur Sandoy løgtingslimur

Nú Jacob Vestergaard hevur svarað skrivliga fyrispurninginum, ið undirritaði setti landsstýrismanninum um virkseimið hjá Trygdargrunninum, eru fleiri áhuga-verdar staðfestingar komnar undan kavi.

Eftirfylgjandi hevur Trygdargrunnurin sent út tíðindaskriv, har grunnurin fegnast um frálíka úrslitið ið grunnurin hevur havt seinastu árin.

Hvat vísir so roknskapurin?

Trygdargrunnurin ið veitir minstuløn til sjómenn, og minstaforvinning til útróðrarmenn, varð settur á

stovn í 2011. Grunnurin hevur verið virkin í 4 ár.

Hesi 4 árin hevur Trygdargrunninum á hvørjum ári latið 10 mió kr færri út, enn grunnurin hevur fingið inn, og hevur avlopið hesi 4 árin tí verið omanfyri 40 mió kr. Grunnurin eigur í dag 92,7 mió kr, har meginparturin av peninginum er settur í lánsbrøv.

Í 2014 fekk grunnurin 26,3 mió kr inn, og yvirskotið hjá grunninum varð 12,5 mió kr. Útgoldnar vórðu áleið 11 mió kr í minstuløn og minstaforvinningi, sum eru 2,6 mió kr minni enn í 2013.

Útreiðslurnar av at umsita grunnin í 2014 vórðu 4,8 mió kr, og varð hetta umleið 1 mió kr meiri enn í 2013, tá útreiðslurnar vóru 3,7 mió kr.

Samsýningar til limirnar í stýrinum fyri grunnin, eru hesi 4 árin vaksnar úr 144.000 kr/ár, uppí 384.000 kr/ár, ella ein vøkstur uppá 266%.

Ein kann undrast á, at útreiðslurnar av at um-

sita grunnin eru 44% av útgjöldunum úr grunninum. Hetta svara til at umsitingarútreiðslurnar hjá ALS, ið eru 20-30 mió kr skuldu verið 85 mió kr, um sama lutfallið skuldi verið galdandi.

Eisini kann ein av røttum seta spurnartekin við, hvussu stóra eginogn stýrið fyri Trygdargrunnin ætlar at hava í grunninum framyvir, og um tað ikki varð rættari, at peningurin varð latin útaftur til endamálið ið grunnurin hevur.

Somuleiðis er tað undrunarvert, at samsýningarnar til limir í stýrinum eru hækkaðar munandi.

Hvat endamál hevur Trygdargrunnin

Fremsta endamál hjá Trygdargrunninum er at veita inntøkutrygd, tá inntøkur fiskimanna svíkja.

Álagt er eigarum av fiskiførum, heimahoyrandi í Føroyum, ið hava loyvi til vinnuligan fiskiskap sambært lógini um vinnuligan fiskiskap, at rinda eitt gjald

fyri allar avreiðingar, sum í dag er 1% av veiðivirðinum. Tað er tí fiskimaðurin sjálvur, sum betalur inn í grunnin, pengar sum fiskimaðurin arbeiðir fyri hvønn dag, undir umstøðum sum í flestu før-um ikki eru fyri sartar sálir.

Tí er tað bara rimuligt, at fiskimaðurin er tann sum fær ágóðan av at grunnurin hevur góð úrslit á hvørjum ári.

Hvat sigur galdandi kunngerð?

Eftir tilmæli frá stýrinum fyri grunnin hevur landsstýrismaðurin lýst kunngerð sum ásetur, at minstalønin verður 925 kr/dag fram til 31. mei 2015, tá hon lækkar niður í 700 kr/dag. Minstaforvinningurin til útróðrarmenn er ásettur til 14.000 kr/mðr fram til 31. mei 2015, tá hann lækkar niður í 12.000 kr/mðr.

Hetta vil siga, at um stýrið ikki tekur avgerð um at tilmæla landsstýrismanninum at broyta kunngerðina beinanvegin, so verða umstøðurnar hjá okkara sjó-

monnum munandi verri um einar 2 mánaðir.

Nú mugu minstalønir og minstiforvinningurin hækka

Nýtt stýri tekur í næstum við fyri Trygdargrunnin. Tað verður hetta stýri, sum tekur avgerð um hvørjar upphæddir verða galdandi fram-yvir.

Øll vita vit, at veðrið við Føroyar og í Norðuratlantshavi yvirhøvur, er millum mest baldruta veður tú finnur í heiminum. Umstøðurnar hjá okkara siglandi fólki eru tí sera avbjóðandi. Skulu vit vænta at nakar framyvir kemur at sigla við skipum um hesar leiðir, má sjómonnum okkara tí verða tryggja ein mannsømulig løn sum minstamat.

Tá stýrið fyri Trygdargrunnin fegnast um at minstalønir er hækkað munandi seinastu árin, stendur hetta í skarpari andsøgn við veruleikan sum er, at bæði tey ið eru arbeidsleys og arbeiðarin á landi sum arbeiðir undir

munandi betri umstøðum og hevur fast undir fótum, eru tryggjað eina betri inntøku enn fiskimaðurin.

Avbjóðingin er at gera tað lokkandi hjá okkara ungu alvum at velja sjógvín, heldur enn at vraka hann. Tí má proportionalitytetur verða millum tryggjaðu inntøkuna á sjónum, og umstøðurnar hesir menn hava at arbeiða undir.

Áheitan !!

Eg vil her við heita á komandi stýrið fyri Trygdargrunnin um at hækka minstulønina og minstaforvinningin munandi. Tað gevur onga meining at grunnurin skal eta seg stóran og sterkan og bólgna av umsiting, við pengum sum sjómaðurin eigur.

Minnist til at hetta er ikki tykkara pengar tit umsita.

Gevið sjómanninum tað ið hansara er.